

P. Jan Slepíčka, cyklus homilií o mši svaté, Odry 2024

1. Úvod (2. neděle velikonoční, B)

Milé sestry, milí bratři,

počínaje dneškem, chceme vám s o. Petrem nabídnout sérii tematických kázání na téma **mše svatá**. Začít ale musíme trochu ze široka. Mše svatá je součástí liturgie, ale zdaleka ne její jedinou součástí. **Liturgie**, jinými slovy by se dalo říci, **oficiální bohoslužba církve** se koná podle předem daného ritu, který máme zapsán v liturgických knihách. Mezi součástí liturgie patří slavení všech svátostí, např. svátosti křtu či svátosti smíření. Taky do liturgie patří žehnání, např žehnání růženců zakoupených na Hostýně, ale i třeba žehnání nové budovy školy. V neposlední řadě je součástí liturgie také **denní modlitba církve**, tj. modlitba breviáře, kterou jste někteří z vás mohli zažít na Bílou sobotu ráno zde v kostele. Principem liturgie jako celku je obousměrný pohyb – **od nás k Bohu a od Boha k nám**. Mohli bychom si to představit jako dvě šipky, jednu vedoucí vzhůru a druhou dolů. Při každé liturgii se uskutečňují tyto dvě dimenze – **oslava Boha a spása člověka**. Při každé liturgii se uskutečňuje (nebo aktualizuje) **Kristovo velikonoční tajemství**, tedy jeho smrt a zmrtvýchvstání, které stále s radostí prožíváme na konci tohoto velikonočního oktávu. Účinnost celé liturgie je přímo závislá na Kristově probodeném boku, z něhož vyšla krev a voda, jedna jako symbol křtu, druhá jako symbol eucharistie. Sv. Jan Zlatoústý k tomu dodává: „*Voják otevřel bok: otevřel posvátný chrám, kde jsem objevil poklad a jsem naplněn radostí z nalezení tak velkolepého bohatství.*“ (Catech. 3, 13–19)

Liturgie tedy není něco zbytného, nebo něco přidaného, co bychom snad mohli opustit, ale je to „**vrchol, k němuž směřuje činnost církve, a zároveň zdroj, z něhož vyvěrá veškerá její síla**“. (SC 10) Pomyslnou třešničkou na dortu, liturgii *per excellence* je **mše svatá**, je jako pramen, z něhož k nám proudí vody Boží milosti, vody nezasloužených Božích darů, které dostáváme proto, že si nás Bůh zamiloval a chce, abychom byli svatí, chce naši spásu. Proto církev tak bezpodmínečně trvá na nedělní účasti na eucharistii. Jak bychom jinak mohli čerpat z pramene, kdybychom k němu nepřišli?

Existuje mnoho názvů pro to, čemu říkáme mše svatá. Asi nejkomplexnější název je **slavení eucharistie**, ale z historie známe celou řadu názvů. Nejstarší z nich, vyskytující se už v Novém zákoně, je „**lámání chleba**“; můžeme se také setkat s názvem Večeře Páně, nebo, zvláště na křesťanském Východě, prostě **Božská liturgie**. V tradičně katolickém prostředí se také setkáváme s názvem Nejsvětější oběť a Nejsvětější svátost, což potvrzuje staletou vírou lidu, že eucharistie je skutečným **vrcholem a pramenem křesťanského života**. Ale co to tedy je mše? Především je to nekrvavé zpřítomnění kalvárské oběti Ježíše Krista. Takto to definoval tridentský koncil, když reagoval na zpochybnění obětní povahy mše svaté ze strany luteránů. Když tridentskou definici poněkud polidštíme, můžeme říci, že při mši se děje totéž, co vykonal Pán Ježíš na kříži, tedy rozlámal své tělo a prolil svou krev. Ale nejen to, spolu s Kristovým utrpením při mši **prožíváme také jeho vzkříšení**, máme účast na velikonoční hostině a očekáváme druhý Ježíšův příchod.

P. Jan Slepíčka, cyklus homilií o mši svaté, Odry 2024

Pokud jsem řekl, že mše svatá je na prvním místě obět, je potřeba si říci, **co je podstatné k této oběti**, v prvé řadě ten, kdo se obětuje, to je Ježíš Kristus, v jeho osobě jedná kněz, když říká „toto je moje tělo, toto je má krev“. Podstatnými prvky jsou také **chléb a víno**, tedy dvě potraviny, které si vybral sám Pán Ježíš, aby při poslední večeři předjímal (anticipoval) to, co se stane za několik málo hodin na kříži. Podstatné při oběti je také místo, kde se oběť odehrává. V případě krvavé Ježíšovy oběti to byl **kříž**, v případě nekrvavé mešní oběti je to **oltář**. Je to právě oltář, který je tedy centrem eucharistické bohoslužby, je to oltář, který kněz líbá na začátku a na konci a kterému se vzdává úcta hlubokou úklonou kdykoli se kolem něho prochází. Často v našich kostelích bývá jen přenosný stůl, kterému jsme si nezvykli říkat oltář, ale není to tak ideální, naopak „*je vhodné, aby v každém kostele byl pevný oltář, který zřetelněji a trvale symbolizuje Ježíše Krista, kámen živý*“ (IGMR 298).

Ačkoli kněz je ten, kdo líbá oltář a proměňuje chléb a víno v tělo a krev Pána Ježíše, není zdaleka jen on tím **jediným celebrantem**, tím kdo slaví mši svatou. Ano, on je ten, který jí předsedá, ale spolu slaví s ním celé společenství věřících, které má projevovat **aktivní účast** – tím, že se přímo zapojuje do liturgických úkonů (např. čtení z Písma, nesení obětních darů), ale především plnou, uvědomělou a aktivní pozorností liturgickému dění. (Srov. SC 14)

(To je ostatně důvod, proč s o. Petrem vám nabízíme tyto katecheze. V konstituci druhého vatikánského koncilu o liturgii se přímo vybízí k liturgické výchově: „*Duchovní správcové ať horlivě a trpělivě usilují o liturgickou výchovu a vnitřní i vnější aktivní účast věřících, a to úměrně jejich věku, okolnostem a způsobu života a stupni náboženské vyspělosti. Tím splní jeden z hlavních úkolů věrných správců Božích tajemství. Svěřený lid mají vést nejen slovem, ale i příkladem.*“)

Pokud slaví eucharistii celé společenství, je tedy také nezbytné pro její začátek. Dříve se hodně zdůrazňovala úloha kněze, ale v aktuální, vydání misálu zní první pokyn: „*Když se lid shromáždil a kněz s přísluhujícími přicházejí k oltáři, zpívá se vstupní zpěv.*“ Mše svatá začíná tehdy, **když se lid shromáždil**, nebo lépe řečeno, když byl lid shromážděn. Boží lid k účasti na liturgii shromažďuje Bůh sám. Duch svatý je ten, který nás sjednocuje a připravuje pro přijetí Božího slova a eucharistie.

Podobně to čteme v dnešním evangeliu. Ježíš přichází mezi své učedníky, kteří jsou shromážděni v jeho jménu. Duch svatý je ten, který je drží při sobě, aby byli disponováni pro přijetí Ježíšova pokoje. Také k nám na začátku každé mše svaté **přichází sám Ježíš** a ústy kněze všem říká: „Pokoj vám.“